

דרכי חלוקת השותפות

שיעור כללי של הרב שטרן (יא מבת תשס"ח)

מקורות:

- בבא בתרא יב: "ההוא דזבן ארעא – לאו מילתא היא"
- בבא בתרא יג. "אין בהן כדי לזה – דאגוד איכא גוד ליכא"
- תוספות בבא בתרא יב: ד"ה מעלינן.
- רא"ש בבא בתרא פרק ראשון סימן מז, שמביא את דברי רבינו יונה.
- רא"ש בבא בתרא פרק ראשון סימן נא, שמביא את דברי הר"י מיגש.
- ראב"ד הלכות שכנים פרק א הלכה ג.
- קצות החושן סימן קעא א.
- תוספות בבא בתרא יג. ד"ה בכור ופשוט.
- חידושי הרשב"א בבא בתרא יג. ד"ה בכור ופשוט.

במשנה העוסקת בדיני חלוקת השותפות נאמר:

זה הכלל: כל שיחלק ושמנו עליו - חולקין, ואם לאו – אין חולקין. אימתי? בזמן שאין שניהם רוצים, אבל בזמן ששניהם רוצים, אפי' פחות מכאן - יחלוקו.

בבא בתרא יא, א

בשלב זה לא נעסוק בענין חלוקת דבר שיש בו "פחות מדין חלוקה"¹, אלא דווקא בחלק הראשון לפיו "כל שיחלק ושמנו עליו חולקין". נאמר במשנה שכאשר יש "דין חלוקה" ואחד השותפים רוצה לפרק את השותפות, חולקים. ניתן לראות עיקרון זה, כבר מהמשנה הראשונה בבבא בתרא ומהדיון בגמרא. כלומר, אין חולק ששותף אחד יכול לכופף את השותף השני לחלוק. הדבר נראה טבעי, אך בכל זאת צריך להבין מהיכן נובע. מובן לכל שכאשר שני השותפים מסכימים לחלוק, אפילו אם אין "דין חלוקה" מפרקים את השותפות. אך מדוע יש כוח לאחד מהם, לחייב את השני לחלוק בעל כורחו?

בהמשך הדיון על המשנה הנ"ל, מופיעה סוגיא שעוסקת בחלוקת שדה שנפל לאחים בירושה. בסוגיא מובאות שלוש מחלוקות, בעניין כפיה על מידת סדום במספר מקרים.

ההוא דזבן ארעא אמצרא דבי נשיה, כי קא פלגו, א"ל: פליגו לי אמצראי; אמר רבה: כגון זה כופין על מדת סדום. מתקיף לה רב יוסף, אמרי ליה אחי: מעלינן ליה עלויא כי נכסי דבי בר מריון! והלכתא כרב יוסף. תרי ארעתא אתרי נגרי - אמר רבה: כגון זה כופין על מדת סדום. מתקיף לה רב יוסף, זמנין דהאי מדויל והאי לא מדויל! והלכתא כרב יוסף.

1. דין חלוקה הוא דין שקבעו חכמים, הקובע את השיעור או הערך המינימלי שבו ניתן לחלוק רכוש משותף. את השיעורים לדברים השונים נמצאים במשנה ברך יא. וכפי שהובא בציטוט, העקרון הוא שכל שותף יקבל חלק "ששמו עליו" כלומר שיש לו ערך בפני עצמו.

תרתי אחד נגרא - א"ר יוסף: כגון זה כופין על מדת סדום. מתקיף לה אביי, מצי אמר: בעינא דאפיש אריסי! והלכתא כרב יוסף, אפושי לאו מילתא היא.
כבא בתרא יב, ב

במקרה הראשון מדובר שאחד האחים קנה שדה סמוך לשדה אביהם עוד בחייו, ואח זה מבקש לקבל את החלק הסמוך לשדהו בלא גורל. לאחר מכן מופיעות שתי מחלוקות נוספות, לגבי "תרי ארעתא אתרי נגרי" ו"תרי ארעתא אחד נגרא". אולם נחלקו הראשונים, אם גם שני המקרים האחרונים עליהם דנים בסוגיא, מדברים על אותה הסיטואציה. כלומר האם מדובר על אח שבבעלותו שדה סמוך לשדה אביהם, כמו במקרה הראשון, ואז הפתיחה של "ההוא דזבן ארעא אמצרא דבי נשיה" מתיחסת לכל המקרים, או ששני המקרים האחרונים נפרדים, והפתיחה מתייחסת רק למקרה הראשון.
 רש"י מפרש את המקרה של "תרי ארעתא אתרי נגרי" כך:

תרי ארעתא אתרי נגרי - אם בית השלחין היא ויש לשני אחין לחלוק שתי שדות לכל אחת יש לה יאור להשקות ממנו וזה קנה שדה אצל האחד מהן ורוצה שיתן אחיו זו הסמוכה לשלו.

רש"י שם

אם כך, רש"י מבין שלכל אורך הסוגיא מדובר על מקרה של אח מצרן שדורש חלק מסוים בשדה בלי גורל. אולם התוס' בניגוד לרש"י, מפרשים שבשני המקרים האחרים לא מדובר על בר מצרא:

...ותרתי ארעתא אתרי נגרי לא קאי אעובדא דההוא גברא אלא מילתא באנפי נפשיה... וכן יש לפרש תרתי ארעתא אחד נגרא שהנגר מפסיק בין שתי השדות ואם יחלקו כל שדה לשתיים לא יהיה חלקו אחד מצרא...

תוס' ד"ה "מעלינן"

בעלי התוספות מסבירים, ששתי המחלוקות האחרונות מדברות על מקרה אחר. לא שאחד האחים רוצה חלק מסוים, אלא שהאחים רבים לגבי דרך החלוקה של השדה. אחד השותפים רוצה לחלוק שדה מול שדה, דהיינו לעשות חלוקה באופן כולל, ואילו השני רוצה ל"גזור" את השדות ולחלוק כל שדה בפני עצמה. ועל זה אומרת הגמרא "כופין על מידת סדום" - כך מקבלים את בקשת השותף שמבקש לחלק שדה כנגד שדה, כי טענת השותף השני היא טענת סדום.

מחלוקת תוספות רבינו יונה

גם רבינו יונה הבין כתוספות, שבשני המקרים האחרונים לא מדובר על בר מצרא, אלא שכאן מתגלה מחלוקת בין התוספות לרבינו יונה. מדברי התוספות נראה שמצד הדין חולקים שדה מול שדה, מכיוון שלא יעלה על הדעת ש"גזור" שדות. כפי שנאמר בתוס' ד"ה מעלינן:

והשתא בהני לא שייך למימר מעלינן כנכסי דבי בר מריון דאטו אם האחד רצה לחלוק לעשרים נאמר שיחלקו משום מעלינן

שם

ואם כן, הכוונה "כופים על מידת סדום" היא שהדעה השניה, שיחלקו כל שדה בפני עצמו היא סדומית. לעומתו רבינו יונה (מובא ברא"ש) סובר, כי מעיקר הדין חולקים כל שדה בפני עצמו.

מדקאמר רב יוסף טעמא משום כופין על מידת סדום ולא קאמר משום עיקר דין חלוקה אלמא שאין עיקר דין חלוקה לחלוק שתי שדות שדה כנגד שדה אלא לחלוק לכל אחד בכל שדה ושדה והיינו דקאמר אביי והא בעינא לאפושי אריסי כלומר כיון דאין עיקרי חלוקה כך ליטול כל אחד שדה שלימה אלא משום דכופין על מדת סדום ... ואילו היה עיקר דין חלוקה לחלוק שדה כנגד שדה היאך היה אביי...

רא"ש בבא בתרא א, מז

רבינו יונה לומד מקביעת הגמרא, כי חולקים שדה מול שדה מצד כופין על מידת סדום, שמעיקר הדין יש לחלוק כל שדה בפני עצמה, ורק משום שכופין על מידת סדום לא מקבלים את דעתו של המבקש לחלוק כל שדה בפני עצמה.²

יוצא איפוא, שלפי התוס' יש רק שלב אחד של עיקר הדין, ואילו לפי רבינו יונה ישנם שני שלבים: שלב ראשון מעיקר הדין יחלקו את השדות כל שדה בפני עצמה, שלב שני מצד "כפיה על מידת סדום" חולקים שדה כנגד שדה.

ניתן להסביר שההבנות השונות נובעות מהבנות שונות לגבי מהות השותפות.

כידוע, ישנן שתי הבנות מהי שותפות. השיטה הראשונה אומרת, ששותפות משמעה שלכל שותף בעלות על כל השדה, וכל גרגר וגרגר בשדה שייך לשניהם. אם כן, החלוקה של השותפות מתבצעת על ידי שכל אחד מהשותפים מקנה לשני את הזכות שלו בחלק של השני. לפי זה חלוקת שותפות היא פעולה קניינית. ואילו על פי השיטה השניה, משמעות השותפות היא, שלכל שותף יש חצי מהבעלות על השדה, ועל כן החלוקה היא בירור חלקים. לפי זה מבררים איזה חלק שייך לאיזה שותף, והחלוקה אינה קשורה לקניין. מחקירה זו עולה נפקא מינה לגבי חלוקה בכפיה. לפי השיטה הראשונה, שכדי לחלוק צריך לעשות פעולה קניינית, הרי שאחד העקרונות הבסיסיים בקניין הוא הצורך בהסכמה של הקונה והמקנה, שהרי לא ניתן לעשות קניין ללא הסכמה של שני הצדדים. ממילא נשאלת השאלה כיצד יכול אחד השותפים לכוף את חברו לחלוק, שהרי צריך הסכמה בשביל הקניין, על כורחנו חייבים להסביר שחלוקה בלא הסכמה היא תקנה. כלומר, חכמים תיקנו שכופים אותו שישכים למעשה הקניין. אם כן, חלוקה בכפיה היא תקנה. אבל לפי השיטה השניה שחלוקה היא בירור חלקים, הרי שבירור חלקים זהו דבר חד צדדי, יכול אחד מהם "לברר" שזהו החלק שלו וממילא החלק השני של שותפו, כלומר ניתן לחלוק ללא שיתוף פעולה מצד השותף השני ואף ללא הסכמתו. ממילא יוצא שחלוקה בלא הסכמה היא מצד עיקר הדין ולא תקנה. אם ממשיכים בקו זה, יוצא, שבמידה וחלוקה היא בירור חלקים, וניתן לעשותה בכפיה מצד עיקר הדין, הרי שהבירור הוא ממילא על כל שדה ושדה בפני עצמה, שכן כל שדה היא יחידה עצמאית שאינה קשורה לשדות האחרים, ובכל שדה הוא בעלים על חמישים אחוז. וממילא כאשר מברר, מברר לגבי כל שדה ושדה בפני עצמה, ולא ייתכן לומר שמברר משדה זו על שדה אחרת.³ כלומר, עיקר הדין הוא שחולקים כל שדה בפני עצמה, אלא שחכמים ראו שדבר זה יוצר מצב של סדום ועל כן תיקנו שיחלקו שדה מול שדה וזוהי תקנה על עיקר הדין, וזוהי שיטת רבינו יונה.

אם כן, השיטה שלפיה חלוקה היא פעולה קניינית וחלוקה בכפיה היא תקנת חכמים מתאימה לשיטת התוספות, שאומרים שחלוקה של שדה מול שדה היא מעיקר הדין. דבר זה נובע מכך שאם אומרים שכל

2. רבינו יונה מביא הוכחה נוספת לכך שחלוקת שדה מול שדה אינה מעיקר הדין אלא משום: "כפיה על מידת סדום" שכן הוא מסביר שלא יתכן שאביי אומר שבגלל טענה של אפי' אריסי ישנו מהדין אלא מקסימום לא יכפו על מידת סדום שכן גם לאח ישנו רווח בכך שיחלקו בהרגלה ואינו דורש זאת מרשעות.

3. בשיעור הוסבר גם מדוע לא יתכן שיבררו משדה אחת על שדה אחרת, אך ענין זה חורג מגבולות המאמר.

הדין של חלוקה בעל כורחו היא תקנה, ממילא ברור שכאשר חכמים יתקנו את התקנה, הם יתקנו אותה כראוי ולא בצורה סדומית⁴. וממילא כבר ברמת התקנה הראשונית כלולה חלוקה של שדה כנגד שדה. לסיכום, לפי מי שסובר שכל עניין החלוקה בכפיה הוא תקנת חכמים, הרי שיש רק שלב אחד בתקנה, כפי שסברו התוספות. ברם, לפי מי שסובר שחלוקה בכפיה היא מעיקר הדין וחלוקה של שדה כנגד שדה היא תקנה שנוספה עליה, הרי שישנם שני שלבים, כשיטת רבינו יונה. אם כן, רואים שמדובר במחלוקת עקרונית לגבי הבנת השותפות, וממילא הדבר משפיע גם לגבי דרכי חלוקת השותפות.

גוד או אגוד

לאחר הדיון לגבי כפיה על מידת סדום, מופיעה מחלוקת בין רב יהודה לרב נחמן, אם במקרה בו אין "דין חלוקה" יש דין של "גוד או אגוד".

אין בהן כדי לזה וכדי לזה, מהו? רב יהודה אמר: אית דינא דגוד או אגוד, רב נחמן אמר: לית דינא דגוד או אגוד.

בבא בתרא יג, א

רב יהודה ורב נחמן נחלקו אם במקרה בו "אין דין חלוקה"⁵, יכולים השותפים לחייב האחד את חברו, שיקנה את חלקו או שימכור לו חברו את חלקו שלו. ניתן להסביר את נקודת המחלוקת בין רב יהודה לרב נחמן לגבי גוד או אגוד על פי העקרונות שלמדנו.

כפי שאמרנו, ישנן שתי אפשרויות להבין את ענין החלוקה בכפיה, או שחלוקה בכפיה היא מצד עיקר הדין או שזוהי תקנה של חכמים, כאשר הדבר תלוי בהגדרת מהות השותפות. ממילא, אם אומרים שחלוקה בכפיה היא תקנת חכמים, שיכול האחד לכופף את חברו לחלוק ע"י כפייתו להקנות את חלקו, הרי שהתקנה נועדה כדי לסייע לאחד השותפים להיפרד מחברו ולפרק את השותפות, וזהו עניין החלוקה. אם כן, מובן שגם דין גוד או אגוד הוא חלק מאותה התקנה, שכן אין זה משנה אם יש בחפץ כדי לזה וכדי לזה ואז יחלקו, או שאין כדי לזה וכדי לזה ואז יעשו גוד או אגוד. התקנה תוקנה כדי שכל אחד מהשותפים יוכל לפרק את השותפות באופן חד צדדי, ואין זה משנה כיצד עושים זאת, על ידי חלוקה ממש, או על ידי גוד או אגוד. לעומת זאת אם אומרים שחלוקה בכפיה היא אינה תקנה אלא מעיקר הדין, הרי שאין בסיס לומר גוד או אגוד, וממילא זוהי תקנה חדשה ועצמאית.

מכיוון שאם אומרים שגוד או אגוד וחלוקה בכפיה נכללים באותה התקנה, ושני הדינים נובעים מאותו שורש, הרי שלא ניתן לקבל חצי עיקרון. או שמקבלים את העיקרון, ואז ניתן לחלוק בכפיה ולחלוק בגוד או אגוד, או שלא מקבלים את גוד או אגוד, ואז ממילא לא סוברים כאפשרות זאת, וסוברים שגוד או אגוד היא תקנה עצמאית, שאינה דרך חלוקה אלא סידור עבודה. וכן צריך להסביר את דעת רב נחמן, שכן הוא מערער על גוד או אגוד, ולכן אי אפשר לומר, לדעתו שגוד או אגוד זה חלק מחלוקה בכפיה, שכן הוא מקבל את העיקרון של חלוקה בכפיה, אבל לא את הדין של גוד או אגוד, ממילא צריך להסביר בדעת רב נחמן שהוא סובר שחלוקה בכפיה זה מצד עיקר הדין, וגוד או אגוד זוהי תקנה חדשה ועצמאית⁶.

4. הקושי בהסבר זה הוא, שהדין שחולקים שדה כנגד שדה, הוא מצד עיקר התקנה ולא תקנה נפרדת. כי אם הדין הוא תקנה נפרדת אז כאשר שני האחים חולקים בהסכמה תהיה לאחד האחים אפשרות לכפות את השני לחלוק כל שדה בפני עצמו.
⁵ גם לשיטת ר' יהודה ניתן לחייב רק כאשר אין דין חלוקה.

6. אלא שאין זה אומר שר' יהודה יסבור שדין גוד או אגוד הוא חלק מתקנת חלוקה בכפיה, אלא ייתכן שיסבור שזוהי תקנה חדשה ואנו מקבלים אותה. כלומר בדעת רב יהודה (שנפסק להלכה), אפשר להסביר את שני הצדדים, אבל בדעת רב נחמן חייבים להסביר שזוהי תקנה חדשה, שאם לא כן כיצד הוא יכול לערער על דין גוד או אגוד.

להלכה נפסק כרב יהודה, שיש דין של גוד או אגוד, ומוכן שזוהי תקנה, אלא שעדין יש לברר אם גוד או אגוד הוא סעיף בתוך התקנה של חלוקה בכפיה או שזוהי תקנה חדשה. את דברי רב יהודה ניתן להסביר בשני אופנים. האפשרות הראשונה היא, שרב יהודה סובר שחלוקה בכפיה היא תקנה, ודין גוד או אגוד הוא חלק מאותה התקנה - כשיטת התוספות, ואם כן אין לחלק בין גוד או אגוד לסתם חלוקה בכפיה, וממילא על מה שניתן לחלק בכפיה יהיה ניתן לחייב גוד או אגוד. האפשרות השנייה היא, שרב יהודה סובר שחלוקה בכפיה היא מעיקר הדין – כשיטת רבינו יונה, ואם כן גוד או אגוד היא תקנה עצמאית, וממילא קיימים לתקנת גוד או אגוד גדרים משלה. כאן נכנסת שיטת ר"י מיגש והראב"ד, שסוברים שלא בכל סוגי השותפויות יש גוד או אגוד, אלא שיש שותפויות שכן ויש שותפויות שלא. מכאן יוצא שהר"י מיגש והראב"ד סברו כשיטת רבינו יונה.

מחלוקת רבא ורב נחמן

בהמשך הגמרא רבא שואל את רב נחמן:

א"ל רבא לרב נחמן, לדידך דאמרת: לית דינא דגוד או אגוד, בכור ופשוט שהניח להן אביהן עבד ובהמה טמאה, כיצד עושין? א"ל, שאני אומר: עובד לזה יום אחד ולזה שני ימים.

שם

רבא שואל את רב נחמן, מה עושים לשיטתו שאין גוד או אגוד, בכור ופשוט שאביהם הוריש להם עבד או בהמה, שהרי במקרה זה לא ניתן לחלוק אותם. רב נחמן עונה שיעבוד לזה יום אחד ולזה יומיים, דהיינו שיחלקו בזמן. רב נחמן סובר, שאף שאין דין של גוד או אגוד, יש חלוקת ימים. ניתן להבין את חלוקת הימים בשתי דרכים, אפשר להסביר שחלוקת הימים היא חלוקה ממש, כמו שיש חלוקה ב"מספרים", ויש חלוקה ממשית בקרקע, ישנם גם חלוקה בזמן. ואפשר להסביר שחלוקת ימים אינה חלוקה ממש, אלא מעין "סידור עבודה" ביניהם כאשר הם עדיין שותפים. הנפקא מינה המתבקשת היא לעניין איסורים⁷, שכן אם אומרים שחלוקת ימים היא סידור עבודה, הרי שבאותם ימים בהם העבד חופשי חלים עליו דיני עבד, וממילא, לדוגמא, לא יוכל לשאת בת חורין. אבל אם אומרים שזוהי חלוקה, הרי שבימים בהם הוא חופשי לא חלים עליו דיני עבד, והוא כישאל לכל דבר וענין. ואכן "קצות החושן" מתייחס לעניין זה, ואומר שלכאורה נראה מהגמרא אצלנו שחלוקת ימים אינה חלוקה אלא סידור עבודה, שכן בית שמאי אומרים לבית הלל (ובית הלל אכן מקבלים את דעתם) "תיקנתם את רבו את עצמו לא תיקנתם", ואם אומרים שביום שעובד את עצמו הרי הוא חופשי לכל דבר, מדוע לא תיקנו "את עצמו" שהרי בזמן שהוא בן חורין יהיה נשוי לבת חורין⁸. לכן נראה שזוהי אכן "סידור עבודה" ולא חלוקה ממש, ואכן, הקצות מסביר מדוע בכל זאת ניתן לומר שזוהי חלוקה, ובכל זאת אינו יכול לשאת בת חורין או שיפחה.

ניתן לראות שזוהי אכן מחלוקת בין התוספות לרשב"א בהסבר דברי רב נחמן.

7. יש עוד נפקא מינות רבות חוץ מאיסורים, כגון השפעה לגבי דיני ממונות - לדוגמא קנה העבד קנה רבו, דין מי שפוגע בעבד, יכולתו של אחד השותפים למכור את חלקו בשותפות ביום של האחר, וכן לעניין קנסות - לדוגמא אם נגנב החפץ והגנב נתפס בו ביום, למי הולך הכפל. ועוד עניינים רבים נוספים. וכמוכח, נפקא מינות רבות לענין קידושין.

8. שחלוקת הזמן אינה חייבת להיות יום יום, אלא יכולה להיות תקופה תקופה וממילא יש לעבד אפשרות להינשא אפילו לתקופה מסוימת בצורה נורמאלית.

התוספות סוברים שזוהו "סידור עבודה", ואילו הרשב"א סובר שזוהי חלוקה. התוספות אומרים:

ור"י מפרש דלהכי נקט בכור ופשוט משום דאמר במי שהיה נשוי (כתובת דף צג:) דשור לחרישה ועומד לחרישה דכ"ע השכר לאמצע אע"פ שאין לזה כי אם מנה ולזה מאתים ולהכי פריך כיצד יעשו דעכשיו אין הבכור נוטל פי שנים ומשני דעובד לזה יום אחד ולזה ב' ימים ולא דמי לשור לחרישה ועומד לחרישה דהתם הוי השכר לאמצע משום דמעיקרא אדעתא דהכי נשתתפו אבל גבי בכור ופשוט דלא שייך האי טעמא כל אחד נוטל כפי חלקו. תוס' יג, א ד"ה "בכור ופשוט"

נראה שהתוספות מבינים שחלוקת הימים היא כמו השכרה, מעין "אכילת פירות". ממילא ישנה בעיה כמו בשני שותפים בשור, שלאחד יש בגופו מאה ולשני מאתים, שכאשר משכירים אותו מתחלקים בשכר חצי – חצי, ואם כן יוצא שהבכור אינו מקבל כפליים. התוספות עונים ששותפים על דעת כן נשתתפו, ובכור ופשוט לא, ולכן בכל זאת הבכור מקבל כפול.

ניתן לראות שהתוספות מתייחסים לחלוקת ימים כמו להנאה מהשכרה, כעין חלוקה בתוצרים/פירות ולא בגוף החפץ. ממילא מובן שהתוספות התייחסו לחלוקת הימים כאל סידור עבודה ולא כאל חלוקה ממש. לעומת זאת, הרשב"א מסביר שכאשר רב נחמן אומר "עובד לזה יום אחד ולזה יומיים", הוא מתכוון שחלוקת ימים היא חלוקה ממש. לרשב"א ישנו פירוש יחודי על כל מהלך הסוגיא כאשר הוא מסביר כי נקודת המחלוקת בין רבא לבין רב נחמן היא אם חלוקת ימים נחשבת חלוקה או "סידור עבודה":

דרבא הכי קאמר ליה בשלמא פשוט ופשוט משכירין אותו וחולקין בשכר מה שאין כן בבכור ופשוט שכן הורע כוחו אצל שכירות דראוי הוא וחלוקת ימים א"א שאין חלוקת ימים חלוקה כלל ואפילו בפשוט ופשוט שאין אחד מהם רוצה להתבטל ממלאכת עבדו או בהמתו יום אחד שמא תזדמן לו באותו יום וכ"ש בבכור ופשוט שמלאכת הפשוט בריחוק זמן ואי לית דינא דגוד או אגוד נמצא שהורע כחו של זה או של זה ופריך שאני אומר שחלוקת הימים חלוקה אע"פ שאתה אומר שאינה חלוקה ולפיכך בכור ופשוט נמי כך הם חולקים.

חידושי הרשב"א בבא בתרא יג, א

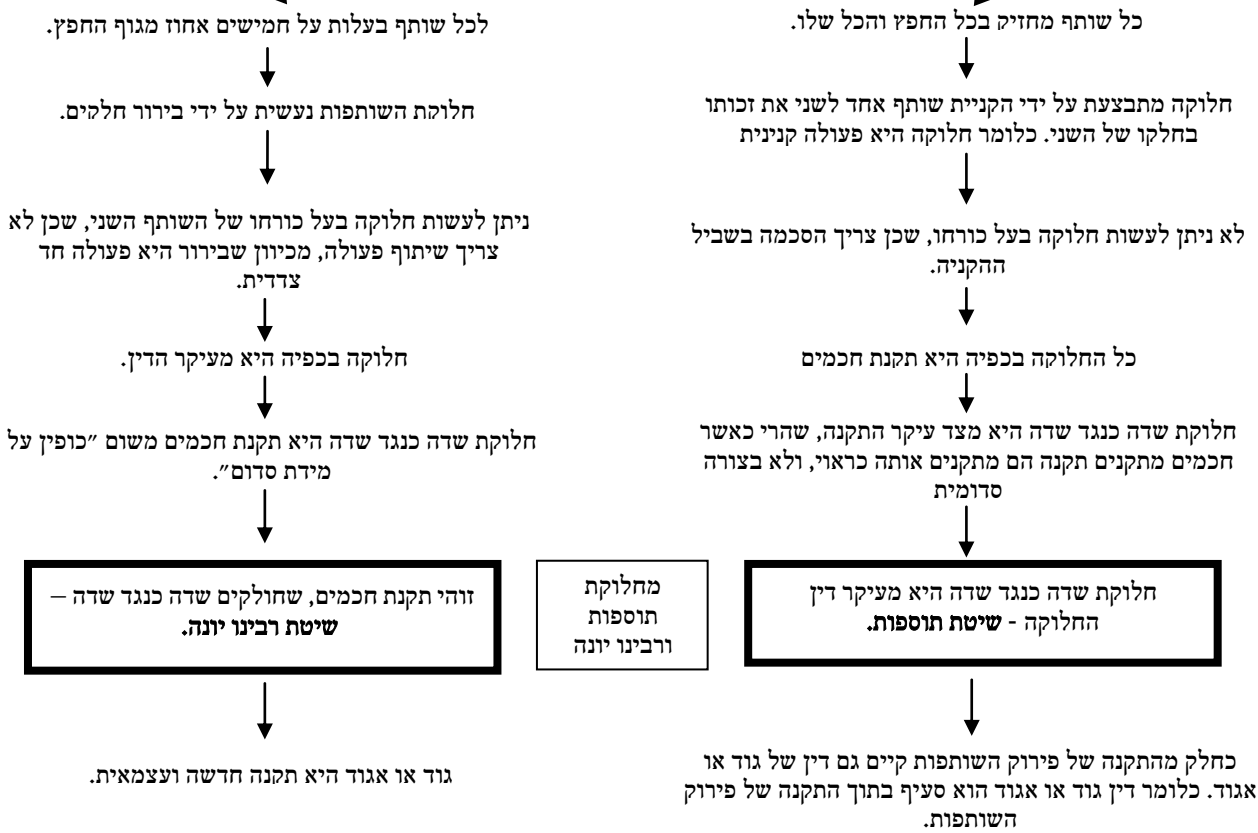
וממילא ניתן להסביר גם את הרשב"א על פי העקרונות שהסברנו. אם אומרים ששותפות משמעה שלכל שותף יש חמישים אחוז מהבעלות על החפץ, ממילא חלוקה נעשית על ידי בירור חלקים ואף ניתן לחלוק בכפיה מצד עיקר הדין. אם כך גוד או אגוד היא תקנה חדשה, כשיטת רבינו יונה. לעיל ראינו שרב נחמן חייב להסביר כשיטת רבינו יונה. מכיוון שלדעתו חלוקה נעשית על ידי ברור, ו"עובד לזה יום אחד ולזה יומיים" זוהי חלוקה על ידי ברור, למדנו כי חלוקת ימים היא חלוקה ממש. נובע מכך שרב נחמן סובר שחלוקת ימים היא חלוקה, ולעומת זאת, גוד או אגוד היא תקנה שמהווה "סידור" בין השותפים, ולכן אם לא ניתן לעשות חלוקה רגילה, יעדיף לעשות חלוקה "מיוחדת" מאשר התקנה של גוד או אגוד. ולכן רב נחמן סובר שעובד לזה יום אחד ולזה יומיים.

לעומת זאת, אם אומרים ששותפות משמעה שכל שותף הוא בעלים על כל החפץ, ממילא חלוקה היא פעולה קניינית, ועל כן חלוקה בכפיה היא כולה תקנה. אם כך הרי שדין גוד או אגוד הוא חלק מהתקנה. אלא שחלוקת ימים אינה חלוקה, שכן לא נעשית שום פעולה קניינית, ולכן וודאי שזוהו "סידור עבודה". על כן נעדיף גוד או אגוד שהוא חלק מהתקנה של חלוקת שותפות, על פני "סידור עבודה" כלשהו. לפי הנ"ל, נמצא שגם מחלוקת רבא ורב נחמן על פי הרשב"א תלויה בהבנות השונות לגבי מהות השותפות.

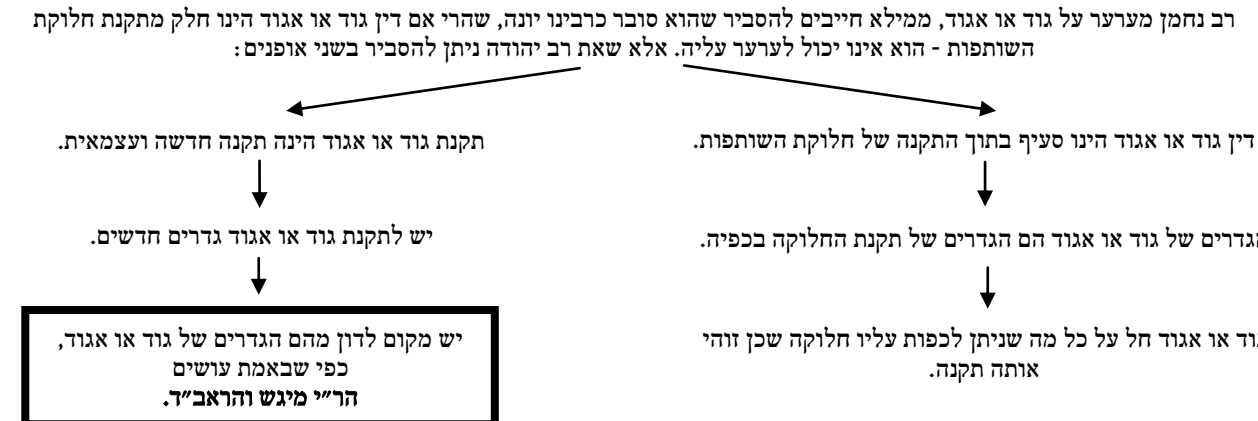
מהלך השיעור – דרכי חלוקת השותפות

שותפות

1.

2.

3.

